

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

נילוון ב"ב
994

בשלה תש"ף השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

שְהַפֵּל נְהִיָּה בְדַבְרוּ

פרי שירד מדרגתו - שְהַפֵּל נְהִיָּה בְדַבְרוּ

על כל מוצא פי ה' יחיה האדם

הארי" ז"ל פירש את ברכת "שהכול נהיה בדברו" וכתב שהיא "בסוד" על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. כי בדבר פי ה' הכל נעשה במעשה בראשית. כי כל דבר שהיה רוצה היה אומר יהיה כן ויהי כן, וזה נקרא מוצא פי ה'. והרוחניות של האמירה היה מתלבש בכל דבר ודבר ובכח זה הדיבור היו כל הברואים. ובכח זה יחיה האדם והבהמה והצומח והדומם. וזהו שתקנו בברכת הנהנין 'שהכל נהיה בדברו' כי קיימא לן 'על הכל אם אמר שהכל - יצא', כי היא ברכה כוללת, ובכח זאת הברכה עולה כל הרוחניות והקדושה למעלה למקומה ויתקנו מקלקולם בחטאו של אדם הראשון" (ספר הלקוטים עקב דף ק"ז ע"ד). ואת הכוונה הזו צריך אדם לכוון בעת שמברך.

חומץ יין שראוי לשתיה

אנחנו רגילים לחשוב שברכת "שהכול" היא "על דבר שאין גדולו מן הארץ, כגון: בשר בהמה, חיה ועוף, דגים, ביצים, חלב, גבינה" (ברכות מ ע"ב. שולחן ערוך רד א). אבל יש דברים נוספים שגידולם מן הארץ ומברכים עליהם "שהכול". כך למשל חומץ בן יין, שאף שהוא מופק מענבים וגידולו מן הארץ ברכתו "שהכול". והסיבה שמברכים עליו "שהכול" היא כיוון שהוא יין שירד מדרגתו, שבתחילה היו מברכים עליו "בורא פרי הגפן", וכעת החמיץ וירד מדרגתו, לכן ירד מדרגתו גם בברכה. חשוב להדגיש שמדובר בחומץ שערבבו במים כך שיכול לשתותו. במקרה שמדובר בחומץ שאין אפשרות לשתותו לא מברכים עליו כלל, מפני שמזיקו (רד סע"ף ב).

כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ

מתנות חינוך בקריעת ים סוף

בקריעת ים סוף עם ישראל קיבל מתנת חינוך: "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (שמות יד). אחר כך הם בוזזים את רכוש המצרים באפס מאמץ, ולבסוף הם שרים את שירת הים, שגם שפחה שלא למדה מאומה זוכה למתנת חינוך של נבואה עילאה. אין פלא שבני ישראל מתאהבים במקום המופלא הזה.

מהשירה והנבואה - לצמא ולמרה

משה מבין את הסכנה שבאשליה שבעולם יש מתנות חינוך, ומסיע אותם בעל כורחם מים סוף לצמא ולחוסר מים. "ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים". כשהם כבר רואים מרחוק מים במדבר היבש, הם מתאכזבים לגלות שהמים הללו מרים. "ויבאו בקרחה ולא יכלו לשתת מים מפנה כי מרים הם על פן קרא שמה קרה". הם מתלוננים. "ויילנו העם על משה לאמר מה נשתה?". משה מתפלל, וה' מלמד אותו שהכול תלוי במעשים. בחיים אין מתנות חינוך. המעשה שלך הוא זה שירפא את המים. "ויצַעק אֵל ה' ויִרְהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַף אֵל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שֶׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט וְשֶׁם נִסְהוּ".

רפואה מונעת

ההבנה שאין מתנות חינוך והכול מגיע בעמל היא סוד הריפוי מנחלות. לשמוע בקול ה'. לעשות הישר בעיניו. להאזין למצוות המובנות. לשמור על החוקים שמעל שכלנו. "ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישיר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו". כל אלה ימנעו את המחלות מלכתחילה. "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפואך".

נפתח בית הוראה בהדרכת מו"ר הרה"ג **שמואל אליהו שליט"א**

ניתן להפנות שאלות במגוון דרכים לקבלת תשובה מהירה.

טלפון או ווצאפ למספר 0733-75-0000 מייל harav52bh@gmail.com

שעות פעילות: בימים א-ה 8:00-23:00

ביום שישי, עד חצי שעה לפני כניסת שבת
במוצאי שבת, חצי שעה לאחר צאת השבת

בית ההוראה פועל מטעם איגוד רבני קהילות ויענו
בו רבנים מוסמכים. במקרה הצורך השאלות יועברו
לרב שמואל אליהו שליט"א ע"י רבני בית ההוראה.

חדש!

בוסר שהתבשל בחום האש

גידולי קרקע נוספים שמברכים עליהם "שהכול" הם פירות לא מושלמים. המשנה אומרת שעל נובלות מברכים "שהכול". ופירש השו"ע בשם רש"י ש"נובלות הם תמרים שבשלם ושרפם החום ויבשו", וכיוון שנשתנו מדרגתם לגרעיות, נשתנתה גם ברכתם וירדה מדרגה לברכת "שהכול נהיה בדברו".

הרמב"ם ורובנו יונה וברטנורה פירשו שהם הפירות אשר נפלו מן האילן פגים קודם שנתבשלו, ולכן ברכתם "שהכול". וכתב המשנה ברורה כי את פירות הבוסר: "תולשין אותן ומחממין אותן בעפר ומתבשלין או נותנין אותן במחצלאות או בתבן להתחמם עד שיתבשלו" (סימן רב ס"ה מט). וראויים לאכילה שלא על ידי הדחק (כה"ח רד ס"ק ד). "נראה דשניהם אמת" (כה"ח רב סה) שגם על אלה וגם על אלה מברכים "שהכול".

פת שעפשה ותבשיל שעבר צורתו

בגמרא הביאו דוגמאות נוספות לדברים שברכתם השתנתה בגלל שינוי לרעה שעבר עליהם: "על הפת שעפשה, ועל היין שהקרים, ועל התבשיל שעבר צורתו - אומר שהכל". כלומר, פת שעפשה קצת שעדיין ראויה לאכילה, ויין שעלה עליו קרום מחמת יושנו ועדיין ראוי לשתיה אחרי שמסירים את הקרום, ותבשיל שהתיישן והתקלקל עד שעברה צורתו מחמת יושן - ברכתם "שהכול". והסביר הבית יוסף (רד): "ודבר פשוט הוא דהיינו דוקא בשנתקלקל קצת דאילו בנתקלקל לגמרי כיון דלא חזי לאכילה אין מברכין עליו כלל".

פרי משני שלא תוכנו - שהכול

לבבות דקל - קורא

הגמרא מביאה מחלוקת מה מברכים על ליבת הדקל שהיא רכה בשנה ראשונה וראויה לאכילה. "רב יהודה אמר: בורא פרי האדמה, ושמואל אמר: שהכל נהיה בדברו. רב יהודה אמר בורא פרי האדמה - אוכלא הוא, ושמואל אמר: שהכל נהיה בדברו - כיון שסופו להקשות לא מברכין עילויה בורא פרי האדמה". והלכה כשמואל שמברכים על לבבות דקל "שהכול נהיה בדברו", כיוון שלא נוטעים את הדקל לצורך לבבות הדקל אלא לצורך התמרים (ברכות לו ע"א. עירובין כח ע"ב). וכך נפסק בשו"ע שעל קורא מברך "שהכול" (רד ס"ע א). והטעם, כתב בית יוסף משום דכיון דעיקר נטיעת הדקל אינו אלא מפני התמרים, לא חשיב "קורא" פרי. והלכך אינו מברך אלא "שהכול".

מה בין צלף ללבבות דקל

יש שואלים למה בדקל מברכים "בורא פרי העץ" על עיקר הפרי, ועל לב הדקל שהוא פרי משני מברכים "שהכול", ואילו בצלף מברכים "בורא פרי העץ" על האבינות, שהם עיקר הפרי, ועל הפירות המשניים שהם תמרות, קפריסין, עלין - מברכים "בורא פרי האדמה". השיב על כך הרשב"א (עירובין כח ע"ב) שכאשר מגדלים צלף מכוונים גם לפרי העיקרי וגם לפרי המשני, ואילו בדקל רוב המגדלים לא מעוניינים בדרך כלל ולא משתמשים בפרי המשני, דהיינו בלבבות הדקל. לפי זה נראה שאם יגדלו את הדקל לצורך אכילת הלבבות, יהיה דינו כדיון הצלף, דהיינו על התמר יברכו "בורא פרי העץ" ועל הלבבות יברכו "בורא פרי האדמה" ולא "שהכול", כי הם יורדים רק בדרגה אחת. ואם יש לנו ספק - מברכים "שהכול".

עלי גפן

השולחן ערוך כותב: "ועל לולבי גפנים" מברכים "שהכול" (רד א). מקורו

בתוס' (ברכות לו ע"א) שאומר כי כל דבר שלא נטע על דעת הפרי הזה - ברכתו "שהכול" (כמו לב דקל). וכיוון שלא נוטעים גפנים על דעת הלולב שלהם אלא על דעת הענבים, מברכים על לולבי הגפנים "שהכול". מכאן נלמד שהברכה על עלי גפנים היא "שהכול" אע"פ שהם פרי העץ.

אמנם אם אוכל עלי גפן ממולאים באורז מברך "מזונות" על האורז, כי הוא העיקר. ובימינו צריך לשים לב מאוד על עלי גפנים, שרובם הגדול מלאים חרקים. לכן אני מיעץ לא לאכול עלי גפן בשום הכשר, אלא אם כן יודעים איך לבדוק אותם ולראות שאין בהם חרקים, גם לא במנהרות שבתוך העלים עצמם.

שקדים מתוקים

כתוב בשולחן ערוך (סימן רד א) "ועל שקדים מתוקים שאוכלים אותם כשהם רכים בקליפיהם" מברכים "שהכול". והטעם, מפני שלא נוטעים את העצים הללו בשביל לאכול את השקדים כשהם ירוקים, ולאכול את החלק הירוק שלהם, אלא כשהם יבשים וחמוצים (בית יוסף בשם הרשב"א, ט"ז ס"ק ה', מגן אברהם ס"ק ו').

שקדים מרים

ועוד כתב בשולחן ערוך (סימן רב סעיף ה): "שקדים המרים, כשהם קטנים מברך: בורא פרי העץ". כי עצי שקד מרים ניטעים בשביל השקד כשהוא ירוק ועדיין לא מר. ועל שקדים כשהם מרים וגדולים לא מברכים כלל, כיוון שהם מזיקים ומרים ויש בהם סכנה. "וטעמא דמלתא, כשהם קטנים עיקר אכילתם היא הקליפה ואינה מרה, וכשהם גדולים עיקר אכילתם מה שבפנים והוא מר". אמנם אם המתקו את השקדים המרים על ידי בישול או בדרך אחרת, מברך עליהם "בורא פרי העץ".

בירך על שקד שחשב שהוא מתוק ונמצא שקד מר - ברכתו ברכה לבטלה. ולא יועיל אם יאכל אותו במרירותו כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה. כיוון שכשאוכלו מר לא נהנה, והברכה נשארת ברכה לבטלה (מחזיק ברכה אות א', שערי תשובה אות י"ז).

כמהין ופטירות

הגמרא אומרת: "ועל כמהין ופטירות אומר שהכל". והסבירה הגמרא כי הם "מירבא רבו מארעא, מינקי לא ינקי מארעא". לא יונקים מהקרקע אלא מתפטיר שמורכב מרקב של בעלי חיים וצמחים, אבל גדלים על גבי הקרקע.

וצריך להזהר בהם מחרקים אם לא מגדלים אותם טוב. ועל כן אסרה הרבנות הראשית לישראל לייבא פטריות מסין, כיוון ששם מגדלים פטריות על מצעים יותר משלוש פעמים, והמצע מגדל גם חרקים שנכנסים בין הדפים של הפטריות. ועל כן כתב כה"ח: "ובארץ בבל אין נוהגין לאכול פטריות, ושמעתי הטעם מפני שיש בהם תולעים. ועל כן במקום שאוכלים אותם צריך לחקור עליהם שמא יש בהם תולעים" (כה"ח רד ס"ק ח).

אכילה שלא כדרכו - שהכול

דלעת לא מבושלת

דבר שנאכל בדרך כלל כשהוא מבושל, כמו דלעת, ואכלו כשהוא חי - ברכתו "שהכול". וכשהדלעת מבושלת - מברך עליה "בורא פרי האדמה". אבל תפוחי אדמה שאכלם חי - לא יברך כלל, כיוון שגם בשעת הדחק הם לא נאכלים כשאינם מבושלים. ירק שנאכל גם חי וגם מבושל, כגון גזר, מברך עליו "בורא פרי האדמה". וכן על זה הדרך.

קמה קלוי

כן הדין בקמה, שעיקר ברכתו היא "המוציא" או "מזונות" כשאופים אותו כולם או כעוגות. אבל אם אוכל את הקמה כמות שהוא, בין אם הוא קמה שעורים ובין אם הוא קמה חטים, מברך עליו "שהכול". ואפילו אם הוא קלוי שראוי לאכילה מברך "שהכול" בתחילה ואחר כך יברך עליו "בורא נפשות" (שו"ע רד א. ובה"ח שם ס"ק טו). "והטעם כתב מגן אברהם ס"ק ח' משום דאית ליה עלוייא אחרינא בפת ועדיין לא בא לכלל אכילתו".

חבושים מבושלים

כתב השו"ע שעל חבושים ושאר מיני פירות ועשבים שמרוקחים בדבש, הפירות והעשבים הם עיקר והדבש טפל, אפילו הם כתושים ביותר, הילכך מברך על חבושים כאלה "בורא פרי העץ" (שו"ע רד סעיף יא). ומה שכתב אפילו אם כתושים ביותר ברכתם "בורא פרי העץ", "משמע דאפילו הם כתושים ביותר ואין צורתן ותוארן ניכרת" (כף החיים רד ס"ק נד). "אמנם השל"ה בשער האותיות דף צ"ד ע"ב כלל ו' אות ב' כתב דדוקא אם ניכר מהותו ותוארו אבל אם הוא כתוש ושחוק בענין שהפסיד צורתו העצמית - ברכתו שהכל יעו"ש, והביאו מגן אברהם ס"ק כ"ב, יד אהרן בהגהות בית יוסף. וכן המנהג כשל"ה משום דחוששין לספק ברכות. מיהו בדיעבד אם בירך עליו ברכה הראויה לו עץ או אדמה יצא כיון דאיכא דסברי דאפילו לכתחלה מברך עליו ברכה הראויה לו אלא דאנו חיישין לספק ברכות ומברכין לכתחלה שהכל אבל בדיעבד יצא" (כה"ח שם).

חבושים חיים

כתב הטור בסימן רב: "והר"ם מרוטנבורג כתב ערמונים וחבושים כיון שאין דרך לאוכלן חיים אלא מבושלין חיים - שהכל, מבושלין - בורא פרי העץ. וערמונים וחבושים שלנו אינם כן אלא ראויין חיים ומבושלים". ובשולחן ערוך פסק: "כל הפירות שטובים חיים ומבושלים, כגון תפוחים ואגסים, בין חיים בין מבושלים מברך בפה"ע; ואם אין דרך לאוכלם חיים אלא מבושלים, אכלם כשהם חיים, מברך שהכל; כשהם מבושלים, בפה"ע" (סימן רב סעיף יב).

במקומות שאין נוהגים כלל לאכול את החבושים בלי בישול או בלי עשבים ודבש, לא יברך עליהם "בורא פרי העץ" כשאוכלם חיים, כיוון שאין דרך לאוכלם כמות שהם וברכתם "שהכול". שזה בכלל "העיקר תלוי אם דרך רוב בני אדם של אותו המקום לאוכלם חיים". ואע"פ שאפשר לאוכלם חיים - אם לא נוהגים כך, לא מברכים עליהם "בורא פרי העץ" אם אוכלם חיים אלא "שהכול" (כה"ח סימן רב ס"ק צב).

תבלינים

מלח

על המלח ועל מי מלח מברך "שהכול", ומדובר באופן שיש לו קצת הנאה ממנו (משנ"ב ס"ק ה) או בתערובת של מלח במים שראויים לשתיה. אבל אם יש תערובת גדולה ומליחות גדולה שלא נהנה - לא מברך, ולא כלום שאינו ראוי לאכילה (כה"ח רד ס"ק ו).

ולפעמים אדם רוצה לבדוק אם מה שלפניו הוא מלח או סוכר וטועמו, ובמקרה כזה אינו צריך ברכה. "הטועם את התבשיל אינו צריך לברך עד רביעית, ואפילו אם הוא בולעו; וי"א שאם הוא בולעו טעון ברכה, ולא פטרו את הטועם אלא כשחוזר ופולט ואז אפילו על הרבה אינו צריך ברכה: הגה - וספק ברכות להקל" (שו"ע סימן רי ס"ע ב).

פלפל שחור

האוכל פלפל שחור - לא מברך עליו כלל (שו"ע רב סעיף טז), וכן כל כיצא

בזה - שאין דרך לאוכלם אלא על ידי תערובות ואין הנאה באכילתם. אמנם אם אוכלם על ידי תערובת מאכלים אחרים, מברך "בורא פרי האדמה" (משנה ברוה סימן רב ס"ק עט).

תבלינים שראויים לאכילה

כתב השולחן ערוך (רד) "ועל שבת שקורין אניטו (אניס), ועל כמון וכסבור (דלטעמא עבידי ולא לאכילה), ועל החומץ שעירבו במים עד שראוי לשתות - מברך: שהכל". והסיבה להבדל בין אניס וכמון לבין פלפל חריף הוא בדרכם של בני אדם. כי מה שאנשים רגילים לאכול, כגון גרגרי קצה, מברכים עליהם כמו שמברכים על גרגרי שומשום. אבל אם לא רגילים לאוכלם מחמת חריפותם - לא מברך כלל.

מיץ לימון

כשם שחומץ מזיק, כתבו הפוסקים כי השותה מיץ לימונים בלי סוכר ומים, אלא בפני עצמו, לא מברך. כתב המהריק"ש: "וכן אם אוכל נאראנג'ש או לימוני"ש אין מברך עליהם כלל משום דמזיקי אבל אם אכלן עם סוקא"ר מברך עליהם שהכל" (כה"ח רד ס"ק כד).

לכן על לימונים מתוקים מברכים "בורא פרי העץ", על לימונים שנאכלים על ידי דחק מברכים "שהכול" ועל לימונים שאינם נאכלים כלל - אם אכלם, לא מברכים עליהם.

ההבנה שאין מתנות חינוך והכול מגיע בעמל הוא סוד הריפוי ממחלות. לשמוע בקול ה'. לעשות הישר בעיניו. להאזין למצוות המובנות. לשמור על החוקים שמעל שכלנו. כל אלה ימנעו את המחלות מלכתחילה

ברכת סוכר ושוקולד

סוכר וקני סוכר

כתב הבית יוסף (רב) "ועל הסוכרא כתוב בה"ג - בורא פרי העץ". כן כתב הרא"ש. אבל הרמב"ם כתב "הקנים המתוקים שסוחטין אותן ומבשלין מימיהן עד שיקפא וידמה למלח - כל הגאונים אומרים שמברכין עליו 'בורא פרי האדמה', ומקצתם אמרו 'בורא פרי העץ'. וכן אמרו שהמוצץ אותם קנים מברך 'בורא פרי האדמה'. ואני אומר שאין זה פרי ואין מברכין עליו אלא 'שהכל', שלא יהיה דבש אלו הקנים שנשתנה על ידי אור גדול מדבש תמרים שלא נשתנה על ידי האור, ומברכין עליו שהכל" (רמב"ם הלכות ברכות פרק ח ה). ועל כן כתב בשולחן ערוך (סימן רב סעיף טו) "על הסוקאר מברך שהכל וכן המוצץ קנים מתוקות - שהכל".

הטור הקשה על הרמב"ם ועל הבית יוסף מפני מה הם מדמים דבש תמרים שברכתו "שהכול" לסוכר. הרי יש הבדל בין דבש תמרים, שעיקר הנטיעה של הדקל היא לתמר ולא לדבש תמרים, לבין קני סוכר שעיקר נטיעתם היא בשביל הסוכר, ולכן ברכתם צריכה להיות "בורא פרי העץ". ובאמת כתב הבית יוסף על טענה זו "דברי טעם הם. ואף על פי כן כיון דפולגתא היא - לברך שהכל עדיף, דעל כולם אם אמר שהכל יצא".

והט"ז (ס"ק יג) הביא את דברי הכסף משנה (פ"ה דברכות) שכתב: "אלו היה קנים אלו נמצאות בארצו של הטור לא היה טוען כן, שבמקום שנמצאות מוכרין מהם לרבות (למצוץ) למצות אותן והרי המים היוצאים מהם כשאר מי פירות". וכתב הט"ז שזו הוכחה לדעת הטור, כיוון שעיקר נטיעתם היא למיץ או לסוכר, ועל שניהם צריך לברך "העץ". ועל כן סיכם "ונרא' פשוט שאם יש לפניו פרי אחר שיברך עליו ויצא גם על הצוק"ר דדעת הטור עיקר".

שוקולד

על פי הסברה הזאת פסקו הרה"ג שלמה זלמן אוירבך זצוק"ל והרה"ג דב ליאור שליט"א שצריך לברך על שוקולד "בורא פרי העץ", כיוון שבשונה מסוכר ניכר על שוקולד שהוא מכיל פולי קקאו ואינו אבקה לבנה. אבל רוב העולם לא נהג כן. ולמעשה אם בירך "בורא פרי העץ" בוודאי יצא ידי חובה. וכן אם יש שוקולד עם אגוזים - יברך עליהם "העץ" ויפטור את השוקולד.

סיפורים על הרב זצ"ל

ברוך פרי בטןך ופרי אדמתך

סיפר ישראל אליסוף: כשהייתי בן 12, עברנו לגור ברמת הגולן לשנה. לפני המעבר הגענו לקשת לשבת היכרות עם המושב, וביום שישי לקח אותי חבר מהמקום לראות את כל המושב. בין השאר נכנסנו למטע דובדבנים. אני התלהבתי מאוד מהפרי הזה, ואכלתי עוד ועוד. בערב שבת הבטן שלי כאבה כל כך, עד שהתפתלתי על הרצפה. המצב החמיר, ובשבת בבוקר לקחו אותי באמבולנס לבית חולים. רופא שבדק אותי אמר שמדובר באפנדיציט, ויש לנתח מיד. אבל אבא שלי החליט שהוא לא עושה דבר בלי לשאול את הרב, ולשם כך צריך לחכות שתצא השבת. הרופאים במקום לא הבינו את ההחלטה הזאת של אבי, הרי המצב של הילד לא טוב, אבל אבי לא הקשיב להם ויחד המתנו לצאת השבת. במוצאי השבת התקשר אבי לרב, והרב אמר לא לנתח, אין שום דבר. וכך, למרות הלחץ של הרופא, אבי ביקש להמתין. בבוקר הגיע רופא מומחה יותר, בדק אותי ואמר שאין שום אפנדיציט. הוא ביקש שאספר לו מה בדיוק אכלתי, והבין שהדובדבנים הללו היו מלאים בריסוס, ואני חטפתי את כאבי הבטן האלה כעונש על כך שאכלתי פירות לא שטופים...

לחיים, לחיים

סיפר הרב מנחם גלובסקי מרחובות: רבות סופר על החיבור הנפשי בין הרב אליהו זצ"ל לבין הרבי מחב"ד. באחת הפעמים שהגענו אל הרבי כשליחים של חב"ד, נוכחנו שוב עד כמה החיבור הזה אמיתי. הרבי היה נוהג לשלוח אותנו מדי פעם לרב מרדכי אליהו זצוק"ל עם שליחויות שונות. באחת הפעמים שהיינו אצלו שלח איתנו הרבי שני בקבוקי וודקה לשני הרבנים הראשיים. בשעה שהוא נתן לנו את הבקבוקים, הוא ביקש מאתנו להגיד לרבנים שאין חשש של תרומות ומעשרות, כי הם עשויים מפירות של חו"ל.

הגענו לארץ והבאנו את הבקבוקים לשני הרבנים הראשיים. הרב אליהו זצ"ל קיבל את הבקבוק, סובב אותו בידו, ולפני שהספקנו לומר משהו הוא שאל האם הופרשו תרומות ומעשרות מהפירות שמהם נעשית הוודקה.

נבהלתי. אבל בהכירי את הקשר המיוחד שהיה בין הרב אליהו לרבי מחב"ד עניתי מיד כי כשהרבי נתן לנו את הבקבוקים הוא ביקש למסור כי אין חשש תרומות ומעשרות בוודקה הזאת, כי היא מפירות חו"ל.

תשובה כהלכה

אאה הוי"ות. האם גם נשים חייבות בסאה ברכות? אולי הן לא חייבות בסאה ברכות, שחלקן הן ברכות בתפילה, אבל הן חייבות להיות מלאות ברכה ותודה כל היום. למלא את פיהן ברכה על כל מה שאולקים נתן להן. למלא את פיהן ברכה על כל מה שה' עושה לעם ישראל ולאֶרץ ישראל. לחשוב כל הזמן מחשבות טובות. לחשוב כל הזמן על אלוקים.

האוציא מן הכרי. האם בסעודה עם לחם צריך לברך "בורך פרי העץ" על פירות בסלט? אם הסלט נאכל עם הפת, אין צורך לברך.

האיכות אולה על הכמות. מה עדיף, הרבה פירות בסדר ט"ו שבשט או קצת פירות אבל רק פירות שגדלו בארץ? קצת מהארץ.

המרכז ההלכתי העולמי

ע"י מורי הוראה מרבני בית מדרש "דרכי הוראה לרבנים" בראשות מורנו הרב יוסף אליהו שליט"א.

072-260-2020 (בשעות 12-22)

ניתן לשלוח שאלה בוואצפ למספר 054-319-8126

למייל rabanim.online@gmail.com

באתר www.darhei-horaah.org

כתב השו"ע: "כל שהוא עיקר ועמו טפילה, מברך על העיקר ופטר את הטפילה; וכל דבר שמעורבין אותו לדבק, או כדי ליתן ריח, או כדי לצבוע התבשיל, הרי זה טפילה; אבל אם עירב כדי ליתן טעם בתערוכות, הרי הוא עיקר; לפיכך מיני דבש שמבשלים אותם ונותנים בהם חלב חטה כדי לדבק ועושים מהם מיני מתיקה, אינו מברך בורא מיני מזונות מפני שהדבש הוא העיקר" (רד סעיף יב).

מרק ירקות

על מרק בשר או עוף מברכים "שהכול" (רד א). על מרק ירקות מרוסקים שאינם ניכרים, כתב בשולחן ערוך: "פירות ששראן או בשלן במים, אף ע"פ שנכנס טעם הפרי במים, אינו מברך על אותם המים אלא שהכל; והרא"ש כתב דאפשר שאם נכנס טעם הפרי במים מברך בורא פרי העץ" (סימן רב סעיף ז). אם כן זו מחלוקת, ועל כן מברכים "שהכול". אבל אם הירקות ניכרים - יברך רק על הירקות ויפטור את המרק. ואם יש גם ירקות חתוכים וגם חתיכת עוף או בשר ניכרת - יברך גם "שהכול" וגם "האדמה".

מרק אורז, אטריות ושקדי מרק

מרק שיש בו אטריות או שקדים לקישוט - יברך רק "שהכול". אם יש בו מעט אטריות או שקדים להשביע - יברך "מזונות" ו"שהכול". אם יש בו הרבה אטריות או שקדים - יברך רק "מזונות". וכן מרק שיש בו מעט אורז - יברך רק "שהכול". יש בו הרבה אורז - יברך רק "מזונות".

פתיתים עם בשר ועם ירקות

אם לפניו בצלחת אחת מאכל מחמשת מיני דגן, כגון פתיתים או מקרוני או אטריות או קוסקוס וכו', וכן בשר או דגים או בשר צמחי וכד', וכן תוספת של ירקות מבושלים, אם הדגן הוא העיקר, אפילו שהוא המיעוט, וכגון שהבשר מוגש בצורה של חתיכות קטנות - יברך "מזונות" ויפטור את שאר המאכלים שבצלחת, בין אם האוכל מעורב ובין אם האוכל לא מעורב. אם הבשר הוא עיקר, כגון שמוגשת חתיכת בשר או עוף מכובדת, יברך "שהכל" על הבשר, ולאחר מכן "מזונות". כל האמור לעיל הוא כאשר לא בירך על לחם בתחילת הארוחה, שאם בירך על לחם בתחילת הארוחה לא מברך על שום דבר שמגיע כאוכל עד ברכת המזון.

ממולאים לסוגיהם

על ממולאים לסוגיהם יברך על המילוי, ולא על מחזיק המילוי. אם המילוי מעורב מסוגי מאכלים שונים - יברך על המאכל שהוא הרוב במילוי. אם במילוי גם מאכל מחמשת מיני דגן, אפילו שהוא המיעוט - יברך "מזונות". ולכן עלי גפן או כרוב וכד' שממולאים באורז - ברכתם "מזונות". אם יש במילוי גם בשר - יברך על הרוב. אם הם ממולאים גם בחיטה וכד' - יברך תמיד "מזונות". עוף ממולא באורז - ברכתו "מזונות". עוף ממולא באורז שאוכל את האורז בנפרד ואחר כך את העוף - יברך גם על העוף.

סלט פירות וירקות

אם הפירות והירקות נחתכו לחתיכות גדולות שאוכלים כל חתיכה בפני עצמה - יברכו שתי ברכות, "העץ" ואחר כך "האדמה", ואם יש בו משבעת המינים יברך עליהם קודם. אם החתיכות קטנות, באופן שאוכל בכל פעם כמה חתיכות יחד, יברך ברכה אחת על הפרי שהוא הרוב בסלט. אם יש בסלט פרי שלם כברירתו כגון: צימוקים, דובדבנים או ענבים לא חתוכים - אם הם מיעוט יברך שתי ברכות, ואם הם הרוב יברך רק עליהם. לדעת הבן איש חי, אם כל פרי ניכר לעצמו (אפילו שהחתיכות קטנות), יברך שתי ברכות. אבל אם הפירות והירקות נדבקו זה לזה - יברך על הרוב.

ויהי רצון שתתקיים בנו הברכה: וְבָנָה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקִּדְשׁ בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ וְהִעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחָנוּ בְּבָנֶיהָ וְנֵאֱכַל מִפְרֵיהָ וְנִשְׂבַּע מִטוֹבָהּ וְנִבְרַךְ עָלֶיהָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְטָהָרָהּ. אמן ואמן.